

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žitek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žitek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

VYBAVENOST OBCÍ JIHMORAVSKÉHO KRAJE**Municipalities amenity of the South Moravian Region****ZDENĚK ŠILHAN**

Katedra regionální ekonomie a správy Depart. of Regional Economics and Administration
Ekonomicko-správní fakulta Faculty of Economics and Administration
Masarykova univerzita Masaryk University
✉ Lipová 41a, 602 00 Brno, Czech republic
E-mail: z.silhan@mail.muni.cz

Anotace

Cílem článku je analyzovat vybavenost obcí Jihomoravského kraje na vzorku 150 obcí se zaměřením na prodejny s potravinami a restaurační zařízení. Analýza částečně navazuje na minulý výzkum provedený Jihomoravským krajem v roce 2012. Jedná se o základní popis a analýzu průběžně získaných dat z obcí Jihomoravského kraje v rámci rozsáhlejšího výzkumu současných faktorů ovlivňujících vybrané obslužní funkce ve venkovském prostoru s důrazem na maloobchod. Tato analýza průběžně získaných dat slouží k lepšímu územnímu i tematickému zacílení zmiňovaného rozsáhlejšího výzkumu. Data pro analýzu byla získána z dotazníkového šetření mezi starosty obcí. Data byla klasifikována podle velikostních kategorií obcí. Ke klasifikaci byla použita jednoduchá shluková analýza. Data byla dále v rámci shluků popsána a proběhla jejich základní analýza: spočítán index změny a četnost výskytů podle vybraných druhů obslužných funkcí. Projevila se značná závislost přítomnosti vyšších a nižších služeb a maloobchodu na velikosti obce včetně identifikace velikostní hranice pro jejich přítomnost. Ukázalo se, že od roku 2012 ubyl veškerý sledovaný maloobchod a služby, naopak přibýlo stálých ordinací lékařů.

Klíčová slova

Jihomoravský kraj, maloobchod, komerční služby, venkov, vybavenost obcí

Annotation

The main goal of the article is to analyze the municipalities amenity of the South Moravian Region on a sample of 150 municipalities focusing on grocery stores and restaurant facilities. The analysis is partly related to the past research carried out by the South Moravian Region in 2012. This is a basic description and analysis of continuously obtained data from the municipalities of the South Moravian Region as a part of a broader research of the current factors influencing selected service functions in rural areas with an emphasis on retail. This analysis of the obtained data serves to improve the territorial and thematic targeting of the above mentioned larger research. Data for the analysis were obtained from a questionnaire survey among mayors of the municipalities. These data were classified according to size categories of the municipalities. A simple cluster analysis was used for the classification. The data were further described in the clusters and their basic analysis was carried out: counting the change index and frequency of occurrences according to selected types of service functions. There was a considerable dependence of the presence of higher and lower services and retail on the size of the municipality, including identification of the size limit for their presence. It turned out that all monitored retail and services had fallen since 2012, while the surgeries of doctors were added.

Key words

South Moravian Region, retail, commercial services, rural area, municipalities amenity

JEL classification: O12, X12

1. Úvod

Vývoj vybavenosti obcí maloobchodem a komerčními službami, je aktuálně diskutovanou záležitostí. Jde o důležitou problematiku, protože základní vybavenost uspokojuje potřeby zejména seniorů a obyvatel bez možnosti vlastní individuální automobilové dopravy. Diskutuje se zejména o udržitelnosti obchodních prodejen u menších obcí do 500 obyvatel. Obchody s potravinami, případně restaurační zařízení uspokojují nejenom potřeby nákupu

a využití služeb ale často jsou jedním z hlavních míst pro přirozené setkávání lidí a jedná se o společenská centra obce. Ze strany obcí jsou obchody se základními potravinami a restaurační zařízení podporovány obcemi přímými dotacemi nebo zvýhodněným nájmem obecních prostor. Začínají se objevovat již i dotace ze strany krajů. Průkopníkem se v podmínkách České republiky stal kraj Vysočina, který v roce 2017 vyhlásil dotační program Venkovské prodejny 2017, v rámci kterého mohly obce získat dotaci až 50 000 Kč. Dotační program byl určen pro obce do 2000 obyvatel, pokud se prodejna nachází v její části, kde žije maximálně 300 stálých obyvatel

Autoři u nás i v zahraničí se shodují, že obslužné funkce dané do jisté míry vybaveností obcí jsou pro stabilitu a společenský status venkova důležité (Szczyrba et al., 2013; Amcoff et al., 2011). Důsledkem oslabování maloobchodu ve venkovských oblastech dokonce může být i vznik tzv. potravinových pouští (Bilková et al., 2017). Pokud by se prokázalo, že jsou obslužné funkce v oblasti maloobchodu a služeb v obcích postupně oslabovány, je to největší ohrožení pro oblasti venkovského typu k čemuž došli autoři v Československém prostředí např. Maryáš et al. (2014) nebo Křižan et al. (2014) a také v zahraničním prostředí (např. Schiffing et al. (2015) na příkladu Skotska). Čím větší odlehlost venkova od měst a center rozvoje, tím větší ohrožení oslabováním obslužných funkcí existuje, na což upozorňuje Marshall et al. (2017)

Anketární (dotazníkové) šetření pro potřeby výzkumu týkajícího se maloobchodu a služeb, které je použito v tomto výzkumu, není novinkou. Je užíváno v zahraničí např. v práci Patel et al. (2015) i v československém prostředí jako například ve studiích Kunce (2012) nebo Křižana et al. (2014).

1.1 Cíle a metody

Cílem článku je analyzovat vybavenost obcí Jihomoravského kraje na vzorku 150 obcí se zaměřením na prodejny s potravinami a restaurační zařízení. Závěry článku napomohou odpovědět na otázku, jaká existuje vybavenost v obcích Jihomoravského kraje a jak se od roku 2012 vyvinula.

Obce nebyly vybírány záměrně. Byly osloveny všechny obce Jihomoravského kraje. Do analýzy vstupuje 150 obcí, které v rámci rozsáhlejšího sběru dat odpověděly jako první. Obce byly osloveny e-mailem adresovaným přímo starostovi případně podatelně obce. Po prvním kole oslovení v letních měsících roku 2017 odpovědělo přibližně 95 obcí (návrtnost 14,1 %). Po druhém kole, které proběhlo v podzimních měsících roku 2017, odpovědělo celkem 150 obcí (návrtnost 22,3 %). Starostové byli pro potřeby této dílčí analýzy tázáni na přítomnost maloobchodu, komerčních služeb a vybraného zdravotnictví v obci. Do zájmové oblasti analýzy byly zahrnuty obce všech velikostí kromě města Brna. Analýza částečně navazuje na minulý výzkum provedený Jihomoravským krajem v roce 2012, kde byly obce také tázány na přítomnost vybraného maloobchodu, služeb a zdravotnictví. Do srovnání v tomto článku vstupují pouze oblasti, které jsou totožné a je tak možné je srovnat. Data použitá do tohoto článku byla z obcí Jihomoravského kraje získána v rámci rozsáhlejšího výzkumu současných faktorů ovlivňujících vybrané obslužné funkce ve venkovském prostoru s důrazem na maloobchod, kde je kromě vybavenosti obcí zjišťována také spádovost obcí za maloobchodem a službami. Analýza průběžně získaných dat slouží k lepšímu územnímu i tematickému zacílení zmiňovaného rozsáhlejšího výzkumu.

Získaná data jsou podrobena základnímu popisu a analýze. Data byla klasifikována podle velikostních kategorií obcí. Byly zvoleny velikostní kategorie 0–200, 200–350, 350–500, 500–750, 750–1000, 1000–2000 a 2000 a více obyvatel. Ke klasifikaci byla použita jednoduchá shluková analýza. Data byla dále v rámci shluků popsána a proběhla jejich základní analýza. Byla spočítána absolutní a relativní četnost jednotlivých druhů maloobchodu, komerčních služeb a zdravotnictví zvlášť pro každou velikostní kategorii. Pro srovnání získaných dat s obdobným výzkumem provedeným Jihomoravským krajem v roce 2012 byl použit u srovnatelných druhů maloobchodu, komerčních služeb a zdravotnictví index změny. Byl spočítán jako (absolutní četnost výskytu jevu v roce 2017 / absolutní četnost výskytu jevu v roce 2012) * 100. Rok 2012 tak představuje hodnotu 100 a index vyjadřuje změnu oproti tomuto základu. Pokud index vyjde 100, tak se situace nezměnila, pokud méně než 100, tak daného jevu ubylo, pokud více než 100 tak přibýlo.

Při volbě oblastí pro tento výzkum se částečně vycházelo z provedeného šetření Jihomoravským krajem v roce 2012. Dotazník provedl Odbor regionálního rozvoje krajského úřadu. Obce byly dotazovány elektronicky a posléze telefonicky. Návrtnost činila přibližně 80 %. Do srovnání v tomto článku vstupují pouze obce, které odpověděly jak v roce 2012, tak v roce 2017. Hlavním důvodem částečného využití oblastí ze šetření Jihomoravského kraje byla možnost časové porovnatelnosti. Také komplexnost již provedených šetření byla vzhledem k množství zjišťovaného maloobchodu a služeb na vysoké úrovni. Oblasti byly doplněny, aby byly co nejkompaktnější a nejaktuálnější ale zároveň, aby dotazník pro starosty obcí nebyl příliš dlouhý.

2. Výsledky

2.1 Vybavenost obcí Jihomoravského kraje

Obcí, které na dotazník zasláný e-mailem odpovědělo, bylo celkem 150. Pro lepší interpretaci výsledků byly rozděleny do velikostních kategorií podle počtu obyvatel: 0-200 (kam spadá celkem 17 obcí, což je 11,3 % ze všech 150 obcí), 200–350 (25 obcí, 16,7 %), 350–500 (22 obcí, 14,7 %), 500–750 (22 obcí, 14,7 %), 750–1000 (19 obcí, 12,7 %), 1000–2000 (23 obcí, 15,3 %), 2000 a více (22 obcí, 14,7 %).

Ve vzorku 150 obcí byla nejčastěji zastoupená samoobsluha se smíšeným zbožím (COOP, Jednota apod.). Celkem se vyskytuje ve 115 obcích (76,7 % ze všech sledovaných 150 obcí). Přítomnost tohoto druhu prodejny je silně závislá na velikosti obce. Ve velikostní kategorii 0-200 se vyskytují pouze 3 takové prodejny (ve 13 % obcí z velikostní kategorie 0–200), ve velikostní kategorii 200–350 se jich vyskytuje již 13 (52 %). Ve velikostní kategorii 350–500 ještě stále nejsou zastoupeny ve všech obcích ale pouze v 16 (72,7 %). Samoobsluha se smíšeným zbožím začíná být typická až v dalších velikostních kategoriích 500–750 (existuje ve 21 obcích, 95,5 %), 750–1000 (18 obcí, 94,7 %), 1000–2000 (22 obcí, 95,7 %) a 2000 a více (22 obcí, 100 %). Pokud v obci neexistuje samoobsluha se smíšeným zbožím, tak bývá zastoupena prodejnou se smíšeným zbožím s menší prodejní plochou a s prodejem pouze přes pult. Celkem se vyskytuje ve 35 obcích (23,3 % ze všech 150 obcí). Nejtypičtější je pro obce z velikostní kategorie 200–350 (pultový prodej se vyskytuje v 8 obcích, 32 % ze všech obcí této velikostní kategorie), v kategorii 750–1000 je v 6 obcích (31,6 %), vyskytuje se jako doplněk i ve větších obcích z kategorie 2000 a více (8 obcí, 36,4 %). Naopak pro velikostní kategorie 350–500 a 1000–2000 typická není: 500–750 (1 obec, 4,5 %), 1000–2000 (3 obce, 13 %). Zde se vykytují spíše již řešené samoobsluhy bez výskytu prodejny s pultovým prodejem. V ostatních velikostních kategoriích je zastoupení příležitostně: 0–200 (4 obce, 23,5 %), 350–500 (5 obcí, 22,7 %). Supermarket, případně diskont se nachází až ve velikostních kategoriích 2000 a více obyvatel a má větší spádovou oblast. Jako součást své vybavenosti ho uvedlo 8 obcí (36,4 % ze všech obcí této velikostní kategorie). Hypermarket se nachází pouze ve 2 obcích (9,1 % větších než 2000 obyvatel. Žádná kamenná prodejna, byť jen se základními potravinami, se nenachází celkem v 18 obcích. Částečně je v 5 obcích (4 obce z velikostní kategorie 0–200, Chov, Labuty, Makov, Podivice a Zelená Hora z velikostní kategorie 200–350) nahrazena pojízdnými prodejny. V jedné obci (Kašnice z velikostní kategorie 200–350) funguje pouze objednávkový prodej potravin. V 10 obcích se musejí zcela obejít bez jakékoli možnosti nákupu potravin. Jde o obce Bantice, Karlín, Křižanovice, Nový Poddvorov, Onšov, Rozkoš, Skalka, Střelice, Úsuší a Vážany. Celkem 5 obcí je z velikostní kategorie 0–200, 4 z 200–350 a 1 z 350–500. Pojízdná prodejna se smíšeným zbožím se kromě zmiňovaných 5 obcí vyskytuje jako doplněk ke kamenným prodejnám s potravinami ještě i v dalších 4 obcích. Pojízdné prodejny s výběrovým zbožím (maso-uzeniny, ovoce-zelenina) jsou oproti prodejnám se smíšeným zbožím běžnější. Vyskytují se celkem ve 49 obcích (32,7 % ze všech 150 obcí). Nejčastěji zajíždí do obcí ve velikostní kategorii 750–1000 obyvatel (13 obcí, 68,4 % ze všech obcí v této velikostní kategorii), následuje velikostní kategorie 350–500 obyvatel (9 obcí, 40,9 %), kde tvoří doplněk pro místní kamenné prodejny základních potravin. V obcích z ostatních velikostních kategorií jsou již méně běžné, pravděpodobně z důvodu menší kupní síly v těchto obcích. Nejméně se vyskytují v obcích z velikostní kategorie 0–200 (2 obce, 11,8 %) a 200–350 (4 obce, 16 %). Ve větších obcích pak již pojízdné prodejny s výběrovým zbožím nesnaží tolik konkurovat vybavenějším obchodům. Vyskytují se pouze v 6 obcích (27,3 % z velikostní kategorie 2000 a více a 8 obcích (34,8 %) z velikostní kategorie 1000–2000 obyvatel. Objednávkový prodej potravin tvoří, kromě obce Kašnice, doplněk pro kamenné prodejny s potravinami v dalších 4 obcích. Jedná se spíše o výjimečnou nahodilou záležitost v menších a středně velkých velikostních kategoriích. Ostatní specializované obchody s potravinami jako ovoce-zelenina (výskyt ve 25 obcích, 16,7 % ze všech 150 obcí), maso-uzeniny (34 obcí, 22,7 %) nebo pekařství (23 obcí 15,3 %) se začínají v jednotkách vyskytovat až u velikostní kategorie 1000–2000 obyvatel a ve větším měřítku až u velikosti nad 2000 obyvatel.

Restaurační zařízení byla ve výzkumu rozdělena na restaurace s možností stravování a na pohostinství bez možnosti stravování. Restauraci s možností stravování je celkem 72 (jsou zastoupeny ve 48 % obcí). Existuje zde silná závislost mezi výskytem a velikostní kategorií obce. Nejméně jsou zastoupeny v obcích o velikosti 0–200 obyvatel. Nachází se pouze ve 2 obcích (11,8 % ze všech obcí této velikostní kategorie). U velikosti 200–350 v 5 obcích (20 %), 350–500 ve 4 obcích (18,2 %), 500–750 ve 14 obcích (63,6 %), 750–1000 v 9 obcích (47,4 %), 1000–2000 v 16 obcích (69,6 %) a 2000 a více ve 22 obcích (100 %). Situace u pohostinství bez možnosti stravování je obdobná. Celkem jich bylo zaznamenáno 102 (u 68 % obcí). Opět platí, čím větší obec tím více zařízení. Ve srovnání s restauracemi s možností stravování však vyšší zastoupení začíná již u menších obcí. V obcích z velikostní kategorie 0–200 obyvatel se hospody bez možnosti stravování objevují spíše výjimečně (ve 4 obcích, 23,5 % ze všech obcí této velikostní kategorie) a často bývají provizorně nahrazovány neoficiálními výčepy v místní hasičárně nebo na obecním úřadě. Ve velikostní kategorii 200–350 se pohostinství objevují v 16 případech (64 %), stejně jako u velikostní kategorie 350–500 obyvatel. U velikosti 500–750 a 1000–2000 existují

vždy v 17 případech. Ve větších obcích 2000 a více obyvatel jsou zastoupeny celkem v 19 obcích (86,4 %). Ve velikostní kategorii 750–1000 se vyskytují ve 13 případech (68,4 %). Jakékoli pohostinské zařízení ať s možností stravování nebo bez chybí celkem v 21 obcích. I zde existují případy, kdy obec podporuje hospodu zvýhodněným nájmem nebo dotacemi. Specializovanější pohostinské zařízení reprezentované cukrárnou / kavárnou se vyskytuje ve 30 obcích, což činí 20 % ze všech 150 obcí. V obcích menších než 1000 obyvatel se vyskytuje cukrárna / kavárna pouze výjimečně, v jednotkách případů.

Mezi další nejběžnější služby na venkově patří kadeřník (výskyt v 78 obcích, 52 % ze všech 150 obcí) a autoopravna (64 obcí, 42,7 %). Obě služby se v jednotkách začínají vyskytovat už při velikosti obce 200–350 obyvatel. Téměř ve všech obcích v rámci velikostní kategorie se tyto služby vyskytují až u velikostní kategorie 1000–2000 obyvatel a výše.

Mezi maloobchod a služby se středně častým výskytem patří drogerie (výskyt ve 29 obcích, 19,3 % ze všech 150 obcí), prodejna s textilem (29 obcí, 19,3 %), stavebniny (27 obcí, 18 %), domácí potřeby (25 obcí 16,7 %), elektro (19 obcí, 12,7 %) a obuv (16 obcí, 10,7 %). Všechny zmiňované obchody a služby se začínají ve větším měřítku objevovat až u obcí nad 1000 obyvatel.

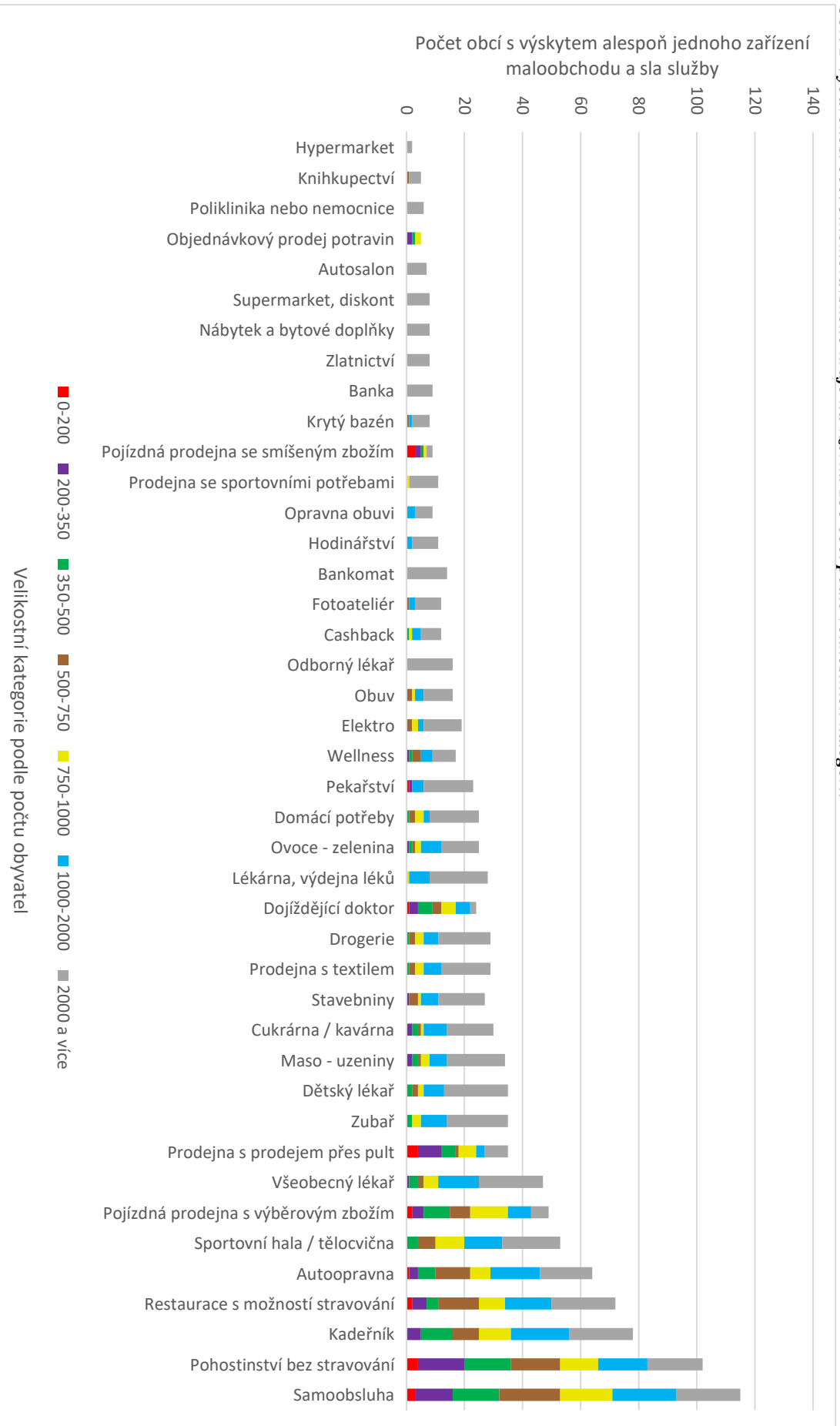
Mezi maloobchod a služby, které nejsou pro venkovské obce typické a vyskytují se výhradně až u obcí nad 2000 obyvatel, patří knihkupectví (5 obcí, 3,3 %), autosalon (7 obcí, 4,7 %), nábytek a bytové doplňky (8 obcí, 5,3 %), zlatnictví (8 obcí, 5,3 %), opravna obuvi (9 obcí, 6,0 %) prodejna se sportovními potřebami (11 obcí, 7,3 %), hodinářství (11 obcí, 7,3 %) a fotoateliér (12 obcí, 8,0 %).

Mezi další zjišťovanou oblast obslužných funkcí patřila sportoviště. Sportovní hala / tělocvična se nachází celkem v 53 obcí (35,3 %). Sportovní haly / tělocvičny se začínají vyskytovat až u velikostní kategorie 350–500 obyvatel (4 obce, 18,2 % ze všech obcí z této velikosti). Nadpoloviční většina obcí disponuje sportovní halou / tělocvičnou až u velikosti 750–1000 obyvatel (10 obcí, 52,6 %). Téměř ve všech obcích (20 obcí, 90,9 %) se vyskytuje až v kategorii s více než 2000 obyvateli. Wellness (sauna, vířivka apod.) lze navštívit celkem v 17 obcích (11,3 % ze všech 150 obcí). Vyskytují se spíše výjimečně v obcích o velikosti 200–2000 obyvatel. Nad 2000 obyvatel existuje wellness v 8 obcích (36,4 %). Krytý bazén je výsadou převážně až u obcí nad 2000 obyvatel (6 obcí, 27,3 %), v Božicích (1544 obyvatel) a Vémyslicích (683 obyvatel).

Pro získávání hotovosti nabízí banka bankomat celkem ve 14 obcích (63,6 % ze všech obcí z této velikostní kategorie), které mají 2000 a více obyvatel. Banky se vyskytují v 9 obcích (40,9 %), které mají 2000 a více obyvatel. Cashback je spíše výjimečnou záležitostí a vyskytuje se ve 12 (8 % ze všech 150 obcí) obcích v různých velikostních kategoriích.

V oblasti zdravotnictví je nejčastěji zastoupen všeobecný lékař (ve 47 obcích, 31,3 % ze všech 150 obcí), následuje dětský lékař a zubař (oba 35 obcí, 23,3 %). Tito lékaři se začínají vyskytovat až v obcích nad 1000 obyvatel. Odborný lékař (gynekolog, ortoped apod.) má ordinaci v 16 obcích (10,7 %), poliklinika nebo nemocnice je v 6 obcích (4,0 %). Tyto dvě služby lze vyhledat výhradně v obcích nad 2000 obyvatel. Lékárnu nebo výdejnu léků je možné využít ve 28 obcích (18,7 %), objevují se až u obcí nad 1000 obyvatel. Specifické řešení, které se však díky zavádění elektronických receptů bude dostávat čím dál více do pozadí, představuje dojíždějící doktor. Vyskytuje se celkem ve 24 obcích (16 %) poměrně rovnoměrně ve všech velikostních kategoriích obcí.

Obř. 1 Vybavenost obcí Jihoomoravského kraje na vzorku 150 obcí podle velikostních kategorií

Zdroj: vlastní zpracování

2.2 Vývoj vybavenosti obcí Jihomoravského kraje

Počet obcí s výskytem maloobchodu s potravinami (prodejna se smíšeným zbožím pouze s prodejem přes pult, samoobsluha se smíšeným zbožím, supermarket, diskont a hypermarket) klesl ve sledovaných 150 obcích od roku 2012 o 10 %. Na ústupu jsou i restaurace (restaurace s možností stravování a pohostinství bez stravování). Od roku 2012 poklesl počet obcí s výskytem alespoň jedné restaurace o 7 %. Poklesly také téměř všechny sledované druhy obchodů a služeb s výjimkou lékáren a lékařů. Velký pokles byl zaznamenán u stavebnictví (index změny 2017 / 2012 vyšel 34), což může být způsobeno faktem, že trh ještě nestihl zareagovat na skončenou hospodářskou krizi, která na stavebnictví dopadla velmi tvrdě. Vzestup od roku 2012 zaznamenal pouze obor zdravotnictví, nejvíce přibýlo praktických lékařů a to o 17 %. Výrazně však ubylo dojíždějících lékařů (index změny 45). Pravděpodobné vysvětlení se může týkat zavádění elektronických receptů, protože dojíždějící lékař působí zejména pro vypisování receptů.

Tab. 1: Změna ve vybavenosti obcí Jihomoravského kraje mezi léty 2012 a 2017 vyjádřená na vzorku 150 obcí

	2012	2017	Index změny
Maloobchod	146	132	90
Opravná obuví	11	9	82
Opravná elektra*	33	19	58
Stavebnictví	80	27	34
Kadeřnictví	82	78	95
Autoopravna	75	64	85
Fotograf*	41	12	29
Hospoda a restaurace	139	129	93
Výdejna léčiv	28	27	96
Lékárna	41	47	115
Praktik	30	35	117
Dětský	36	35	97
Stomatolog	35	36	103
Odborný lékař	15	16	107
Dojíždějící lékař	53	24	45

Zdroj: vlastní zpracování

* Výsledky mohou být částečně ovlivněny mírně odlišnou metodikou použitou v roce 2012 a 2017 pro. V roce 2012 se zjišťovala opravná elektra, kdežto v roce 2017 elektro, které může být respondenty vnímáno výhradně jako prodejna s elektrem. Podobně je tomu u fotografa, kdy v roce 2012 stál v dotazníku fotograf, ale v roce 2017 fotoateliér.

Závěr

Vybavenost obcí Jihomoravského kraje je téměř vždy výhradně dána velikostními kategoriemi obcí. Čím větší obce, tím vyšší zastoupení obslužných funkcí. Nejvíce patrné to je u obslužných funkcí vyššího řádu. Existují dokonce funkce, které jsou zastoupeny pouze v obcích větších než 2000 obyvatel. Patří mezi ně např. bankomat, odborný lékař nebo zlatnictví. Naopak je tomu u obslužných funkcí nižšího řádu typických pro menší a středně velké obce: pojízdná prodejna se smíšeným zbožím a výběrovým zbožím, objednávkový prodej potravin, dojíždějící lékař, prodejna se smíšeným zbožím s prodejem přes pult. Výskyt těchto funkcí naopak s růstem počtu obyvatel obcí ubývá.

Ve sledovaných 150 obcích byly oslabeny od roku 2012 do 2017 všechny druhy obslužných funkcí s výjimkou zdravotnictví. Jelikož jsou obslužné funkce dle Szczyrby et al. (2013) a Amcoffa et al. (2011) pro společenský status důležité, jedná o značný problém a ohrožení. Ke stejnému závěru došli např. i práce Maryáše et al. (2014), Křižana et al. (2014) nebo Schiffing et al. (2015)

V případě politického rozhodnutí o řešení identifikovaného problému a ohrožení by bylo vhodné proběhlý výzkum lépe zacílit a prohloubit. V plánu je proto vyčlenit druhy obslužných funkcí typických pro venkov a ty podrobit detailnější analýze, která by spočívala především ve zvýšení návratnosti dotazníkového šetření. Změny obslužných funkcí by dále bylo vhodné zanalyzovat nejenom celkově ale i dle velikostních kategorií obcí. Vybavenost obcí a jejich změny by dále bylo přínosné řešit i dle geografické polohy obcí. Identifikovat nejenom vybavenost obcí a jeho změnu dle velikostních kategorií obcí, ale i dle jejich polohy. Zjistit, zda existují území, která jsou z hlediska vybavenosti problematická, nebo naopak, zda existují území, kde jsou obslužné funkce posilovány. Zjištěna a zohledněna bude i dojíždka za maloobchodem a službami. Po vyhodnocení dotazníkového šetření budou

identifikovány témata, která budou dále řešena v rámci hloubkových rozhovorů s vybranými aktéry maloobchodu a komerčních služeb v obcích Jihomoravského kraje.

Literatura

- [1] AMCOFF, J., MÖLLER, P., WESTHOLM, E., (2011). The (un) importance of the closure of village shops to rural migration patterns. *The International Review of Retail, Distribution and Consumer Research*, vol. 21, no. 2, pp. 129-143. ISSN 0959-3969. DOI: 10.1080/09593969.2011.562678.
- [2] BILKOVÁ, K., KRIŽAN, F., HORŇÁK, M., BARLÍK, P., KITA, P., (2017). Comparing two distance measures in the spatial mapping of food deserts: The case of Petržalka, Slovakia. *Moravian Geographical Reports*, vol. 25, no. 2, pp. 95–103. ISSN 1210-8812. DOI: 10.1515/mgr-2017-0009.
- [3] KRIŽAN, F., BILKOVÁ, K., KITA, P., (2014). Urban retail market in Bratislava (Slovakia): Consumers perception and classification of shopping centres. *Management & Marketing*, vol. 9, no. 4, pp. 483–500. ISSN 1842-0206.
- [4] KUNC, J., TONEV, P., FRANTÁL, B., SZCZYRBA, Z., (2012). Nákupní spád, nákupní chování a nákupní centra: příklad brněnské aglomerace (příspěvek ke studiu denních urbánních systémů). *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, vol. 48, no. 5, pp. 879–910. ISSN 0038-0288.
- [5] MARSHALL, D., DAWSON, J., NISBET, L., (2017). Food access in remote rural places: consumer accounts of food shopping. *Regional Studies*, vol. 52, no. 1, pp. 133–144. ISSN 1360-0591. DOI: 10.1080/00343404.2016.1275539.
- [6] MARYÁŠ, J., KUNC, J., TONEV, P., SZCZYRBA, Z., (2014). Shopping and Services Related Travel in the Hinterland of Brno: Changes From the Socialist Period to the Present/Spádovost za obchodem a službami v zázemí Brna: Srovnání období socialismu a současnosti. *Moravian Geographical Reports*, vol. 22, no. 3, pp. 18-28. ISSN 1210-8812. DOI: 10.2478/mgr-2014-0015.
- [7] PATEL, JD., BHATT, N., SHUKLA, Y., GADHAVI, D., (2015). Antecedents of rural and urban consumers' propensity to outshop and product specific outshopping behaviour. *Journal of Retailing and Consumer Services*, vol. 26, pp. 97-103. ISSN 0969-6989. DOI: 10.1016/j.jretconser.2015.05.011.
- [8] SCHIFFLING, S., KARAMPERIDIS, S., NELSON, JD., (2015). Local shops vs. online retailers: competition or synergy? *Scottish Geographical Journal*, vol. 131, no. 3–4, pp. 220-227. ISSN 1470-2541. DOI: 10.1080/14702541.2014.978805.
- [9] SZCZYRBA, Z., FIEDOR, D., KUNC, J., (2013). Služby ve venkovských regionech Česka – kvantitativní hodnocení změn v uplynulém transformačním období. In *XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 212–222. ISBN 978–80–210–6257–3. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-26.

Příspěvek byl zpracován v rámci specifického výzkumu ESF MU: Města, obce, regiony: management, procesy a interakce v teorii a praxi (MUNI/A/0994/2017).